

At pege på muligheder

- om pædagogisk arbejde med at udvide mulighedshorisonter

Af Mette Hegnhøj Mortensen

I børnehavealderen begynder børn for alvor at blive optaget af ligheder og forskelligheder og danner deres egne små teorier og årsagsforklaringer om, hvordan verden er skruet sammen.

Med alle sanser åbne for, hvem de selv er, og hvem andre er, gør de sig en masse erfaringer om og opfattelser af egne og andres muligheder og begrænsninger, ligheder og forskelle og begynder at kunne udtrykke sig verbalt og indgå i en dialog om disse forestillinger.

En vigtig opgave for pædagogen er at få øje på og vise barnet, at der altid kan være flere opfattelser af en sag; udvide børnenes mulighedshorisont. Denne artikel giver dig tre eksempler på, hvordan pædagogen i sit samvær med børnehavebørn, kan støtte og udvide børnenes syn på egne og andres muligheder ved at "pege".

Tigerleg med Trine og Thomas

Følgende dagligdagseksempel fra børnehaven viser, hvordan man som pædagog kan være opmærksom på og åben overfor barnets oplevelse af en situation (Ulla1) eller holde fast i sin egen (Ulla2).

Anders på fire år sidder på bænken i børnehavens have med blikket vendt mod Trine på fem år og Thomas på tre år. De tumler rundt på græsplænen. "Grrr grrr" hvæser Trine, og Thomas hviner af fryd, mens han stormer afsted – væk fra den farlige tiger.

Tigeren fanger Thomas. Den vælter ham om på græsset, sætter sig overskrævs på hans mave og siger "grrr grrr" mens den kradser ham på brystet med sine skarpe kløer.

Thomas får væltet tigersen af sig, og det hele starter forfra. Anders drejer hovedet for at følge med, når Thomas flygter fra tigersen. Han kradser lidt med sine negle i bænken, mens han rynker forsigtigt på næsen.

Ulla sidder ved siden af Anders på bænken.

Da Anders går hjem fra børnehaven sammen med sin mor, fortæller han om den farlige tigerleg, han legede med Trine og Thomas.

Næste dag nævner Anders' mor i forbifarten for Ulla, at Anders har fortalt om tigerlegen.

"Det er sjovt, jeg troede ikke, han legede med Trine og Thomas," bemærker hans mor.

Ulla1: "Jo, i går legede Anders og jeg tigerleg med Trine og Thomas, og du kan tro, Anders var en farlig tiger," siger Ulla1 til Anders' mor. "Det bliver spændende, om vi skal lege tiger igen i dag," siger Ulla1 henvendt til Anders.

Ulla2: "Nå, har han fortalt det. Sikke en røverhistorie hva' Anders. Du var jo slet ikke med, du sad og kiggede på. Det var Trine og Thomas, der legede tiger. Du sad på bænken og kiggede på. Jeg så det selv, for jeg sad jo lige ved siden af dig. Kan du ikke huske det," siger Ulla2 og hun og Anders' mor

ryster lidt på deres hoveder, mens de kigger muntert først på hinanden, så på Anders.

Ulla1 har set og forstået, at Anders var optaget af tigerlegen. Hun bemærkede måske endda hans skarpe tigerklør. Med sit svar viser hun Anders, at hun er opmærksom på, hvordan han oplevede situationen og lader hans virkelighed være den vigtige. Hun møder ham, hvor han er. At Thomas og Trine ikke opdagede, at Anders var med i legen, er ikke det væsentlige. Oplevelsen giver pædagogen en mulighed for at støtte og udvide Anders' billede af sig selv og sine muligheder.

Nu skal vi alle sammen danse

Sanglegen *Nu skal vi alle sammen danse*

er et eksempel på en aktivitet, hvorigennem pædagogen kan hjælpe børnene til at få øje på børn, de ikke umiddelbart føler, de har noget tilfælles med. Gennem sine valg i sangen, har pædagogen rig mulighed for at støtte

spirende venskaber og børnenes behov for at føle sig specielle. Ulla fra før kunne f.eks. bruge anledningen til at lade Anders komme ind og danse med Trine eller Thomas, så Anders ville få endnu en reference til dem.

Legen foregår som følger:

Børn og voksne danser i en rundkreds, mens de synger:

Nu skal vi allesammen danse

Daaaaanse i en ring

Nogen skal gå ind i midten

*Alle dem med **striber** på*

Så danser alle de stribede børn inde i midten af rundkredsen i et stykke tid.

I det næste vers erstatter man så striber med noget andet.

Thorkilds Tissefe

Thorkild tisser i bukserne næsten hver dag i børnehaven. De andre børn er klar over det, og en dag, da Thorkild igen kommer til samling med gennemblødte bukser, råber Troels: "Adr Thorkild har tisset i bukserne."

"Ja sørme, dine bukser er våde Thorkild," siger Ulla til Thorkild.

"Godt du opdagede det Troels," siger hun så til Troels.

Hun tager Thorkild i hånden: "Kom lad mig hjælpe dig, du kan tro, jeg kan huske, hvor kolde de er sådan nogen våde bukser."

Ulla beder børnene kigge i bøger, mens hun går ud og hjælper Thorkild i tørre bukser.

Da de kommer tilbage til de andre børn, fortæller Ulla:

"Ved I hvad? Dengang jeg var fire år, lige lidt ældre end Thorkild og Terkel og Tanja og dig Johan, da tissede jeg nogen gange i bukserne nede i min børnehave."

Troels kigger lidt vantro på Ulla.

"Men ved I hvad," siger Ulla og fanger Troels' blik "det var fordi jeg altid liiige var igang med sådan en rigtig spændende leg. Jeg fandt altid på så spændende lege, at jeg ikke ville gå fra dem, når jeg skulle tisse, fordi jeg var bange for, at de andre børn skulle lege min leg videre imens. Men så en dag, hvor jeg skulle tisse rigtig meget, så kom der en tissefe og sagde: gå du bare ind og tis, så passer jeg på din leg imens Ulla. Og så kunne jeg gå på toilettet. Og altid når jeg skulle tisse, kom tissefeen og passede på min leg. Hold op hvor var jeg glad for den tissefe."

Ulla holder en pause. Hun kigger lidt rundt på børnene, så siger hun pludselig:

"Hold da op, jeg tror, Thorkild har brug for en tissefe, der kan passe på hans spændende lege. Var det ikke noget for dig, Troels, det tror jeg, du ville være god til."

Ulla er opmærksom på både hvordan hendes egen og Troels' opfattelse af Thorkild kan have indflydelse på Thorkilds selvopfattelse – og de andre børns opfattelse af Thorkild. Samtidig giver hun Thorkild håb, fordi hun åbner mulighed for, at han kan sammenligne sig selv med hende, der nu er voksen og ikke længere tisser i bukserne. Er Ulla velanset i børneflokkene kan denne kobling mellem Ulla og Thorkild, der begge tisser i bukserne, fordi de finder på så spændende lege, give Thorkild mulighed for at sole sig i Ullas berømmelse og blive en, der finder på spændende lege. Det kan blive en adgangsbillet til nye legekammerater. Desuden vender hun Thorkilds tisseproblem til en mulighed for en relation mellem Thorkild og Troels og peger på andre muligheder for Troels end at være en drillepind.

I alle tre ovennævnte eksempler "peger" Ulla ved at samle børnenes opmærksomhed og rette den mod noget, som kan støtte dem i at se tingene i nye perspektiver. Når Troels siger: "*Adr, Thorkild har **tisset** i bukserne*" svarer Ulla: "*Ja sørme, dine bukser er **våde**, Thorkild.*" Senere retter hun så opmærksomheden mod det, at våde bukser er **kolde**. På den måde peger hun på at tisse-i-bukserne kan være andet end ulækkert. Det kan også være vådt og koldt. Hun korrigerer ikke, svarer bare med en ny version. Det vil børnehavebørn opfatte, de er i forvejen utrolig opmærksomme på at sammenligne og kategorisere; drengefarver, pigelegetøj, yndlingsmad, hadbukser osv. De er samtidig meget åbne overfor alternativer, hvis de bliver præsenteret for dem, uden at man tager deres egen oplevelse fra dem. Ofte kan man kort tid efter, man har vist dem nye alternativer høre, at de i deres lege, samtaler med andre eller i en selvopfundne sang bruger det nye alternativ og dermed er i gang med at tage det til sig. Sange,

www.jagoo.dk
-et værktøj du kan bruge

eventyrfortælling, børnenes egne fortællinger, fortællinger fra dengang
pædagogen var barn osv. er også gode veje til at udvide børns
mulighedshorisont.